

IX.

Halsted Sognevilkaar.

Efterfølgende Stykke, der uden Tvivl er fra Aaret 1580, paa hvilken Tid det omtales, at slige »Sognevilkaar« udfærdigedes for flere Sogne paa Laaland ¹⁾, er et ganske mærkeligt Vidnesbyrd om Sandsen for at holde god Skik paa det kirkelige og sædelige Omraade. I kulturhistorisk Henseende fortjene disse Sognevedtægter Opmærksomhed ved Siden af de ganske vist talrige Beviser, som lade sig samle, for, at netop paa Laaland stod det kun daarligt til i sædelig Henseende paa den Tid. Thi de vise, at man ikke lukkede Øjnene for Ondet, men var betænkt paa at raade Bod derpaa ved frivillig Overenskomst, uden dog at paakalde Øvrighedens Hjælp. Desværre mangle en Del af Artiklerne i den eneste Afskrift, vi kjende; men det levnede er dog betydningsfuldt nok til at fortjene at fremdrages.

Halsted Sogns Vilkaarsbrev.

Vi efterskrevne Christopher Jørgensen, Sognepræst til Halsted Kirke, Arlid Jacobsen udi Halsted Kloster, Jens Søverensen, Foged paa Sæbygaard, Anders Jyde og Lavrits Skoning, Kirkeværger sammesteds, Rasmus Kølle i Karleby og Michel Skoning udi Halsted, med menige Bønders og Bomænds Samtykke, gjøre alle vitterligt med dette vort

¹⁾ Omtales i en Række Bestemmelser vedrørende kirkelige og sædelige Forhold vedtagne af samtlige Provster paa Laaland i en Forsamling holdt i Sandby den 8de Juni 1580 (se følgende Artikel).

aabne Brev, at efterdi vi have forfaret, hvorledes nogen adskillig Uskikkeligheds Uordning og ugudeligt Levned sig begiver her udi Sognet mod Guds Ord og Kgl. Majestæts, vor allernaadigste Herres, Ordinans og anden god Kirkeskik, hvormed Gud højlig fortørnes, fromme Christne forarges, og høj bemeldte Kgl. Maj.s Ordinans overtrædes: Da paa det saadan forargelig Handel nogenledes kan forhindres og, saa meget som muligt er, afskaffes og nederlægges, og Guds Ord og forbemeldte højlovlige Ordinans kan desbedre holdes ved Magt og forfremmes, da have vi med vore ganske Sognemænds Vilje, Vidskab og Samtykke, og paa vor gunstige Øvrigheds gode Behag, samtykt og fuldbyrdet disse efterskrevne Vide og Vilkaar, som skulle ubrødelig holdes af menige Sognefolk her udi Sognet, udi den Agt og Mening, som forskrevet staar, under saadan Pøn og Straf, at hvilken samme Vide og Vilkaar modvillig bryder og overtræder, skal være falden til sin Husbonde for N. Bymændene 1 Tønde Øl og fattige Folk 2 Mark Penge. Og lyder samme Vide og Vilkaar udi saa Maade, som efter følger.

1. Først at ingen skal befatte sig med Stolestade udi Kirken, uden den som paa Boligen bor og svarer for Gaarden, som samme Stolestade haver af Arildstid tilligget, uden saa er, at der er udi samme Stol Rum tilovers, og man det haver med Stolebroder og Søster deres Ynde og Minde.

2. Item hvilken Dannemand eller Dannekvinde, som vil tage nogen fremmed udi Stol til sig; da skal han eller hun selv saa længe rømme Stolen, med mindre end der er Rum og Plads tilovers. Det samme er ogsaa sagt¹⁾

.

¹⁾ Et Blad var udfaldet af det originale Haandskrift, den Gang P. Rogert i sin Tid afskrev samme.

[8]
 og maa ingen grave Grav til noget Lig Sognepræsten
 uadspurgt.

9. Item efterdi Kirken er Guds Hus og menige
 Mands Sognekirke, da er man pligtig at hjælpe til Kirkens
 Bygning og Forbedring, og besønderlig med en Dags Ar-
 bejde, naar som Kirken nogen stor Bygd haver behov.

10. Item skulle vi ogsaa være Guds og Øvrigheds
 Befaling hørig og lydige at holde de budne hellige Dage
 efter Ordinansen og Recessen, og søge vor Sognekirke,
 uden saa er, at Herskabs Bestilling og andet lovligt For-
 fald det forhindrer.

11. Item efterdi mange Nøds Aarsager forefalder,
 som os tvinger at bede Gud om Fred, Naade og timeligt
 Vejrlig og anden Nødtørftighed, da ville vi ogsaa holde
 ved Bededage om Ugen, Gud til Ære og vor Tro og
 Levned til Forbedring.

12. Item skulle vi holde vore unge Børn og Ung-
 dom til Børnelærdom efter Ordinansen paa de 4 Tamper-
 dage om Aaret og andre hellige Dage, eftersom Præsten
 tillyser af Prædikestolen.

13. Item efterdi vi og det selv forstaa, at det er
 Gud til Fortørnelse, usømmeligt og ugavnlige at holde
 Gudstjeneste for drukkent Folk og utimelig og utilbørlig
 Tid, da have vi samtykt, at paa den anden Bryllupsdag
 skal Brud og Brudgom med deres hæderlige Bryllupsfolk
 komme til Kirken om 10 slet udi det seneste, at holde
 Guds Hus og Tjeneste udi den tilbørlige Reverens og
 Værdighed, som det sig bør, saa der da intet handles
 uden det, som tilbørligt er.

14. Item efterdi det er Øvrigheds alvorlige Befaling,
 at den ugudelige og uskikkelige Voldermisse og Mid-
 sommers Nattevagt skal være aldeles afskaffet og neder-
 lagt, da skal den ikke heller tilstedes hos os, under den
 Pæn og Straf, som forskrevet staar.

15. Item efterdi det er Kgl. Majestæts, vor aller-naadigste Herres, strenge og alvorlige Befaling, at man skal vide fremmed Folks Vidnesbyrd og Besked, som kommer her ind udi Riget og søger af eet Land og i andet, da have vi samtykt, at ingen skal huse eller hæle nogen ubekjendt og fremmed længere end 14 Dage i det længste, uden saa er, han giver sit Herskab, dernæst Sognepræsten det tilkjende, saa de kunne høre og se den fremmedes Vidnesbyrd og Besked der fra, som han er kommen ¹⁾.

16. Item efterdi her findes og udi Sognet saa vel som andensteds overmaade stor Guds Fortørnelse, Skjændsel og Forargelse med en Hob løsagtige Skjøger, som føre menligen et uchristeligt Levned med Boleri og Skjørlevned, og ville sig ikke alvorligen rette og bedre: da paa det vi udi saadan deres Synd og Synds Straf ej skulle vorde delagtige, have vi samtykt, at saadanne ubodfærdige Mennesker ej skulle huses og hæles, men med Øvrigheds Hjælp forvise dem af Sognet, indtil saa længe de sig alvorligen ville rette og bedre.

At saa udi Sandhed er ganget paa almindelig Sogne-stevne, som forskrevet staar, det vidne disse forskrevne Mænd med menige Sognemænd.